

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3098/2017. (IV. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 18.P.22.619/2013/34. számú ítélete, a Fővárosi Törvényszék 57.Pf.630.547/2015/5. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.III.21.923/2015/9. számú ítélete, továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 339. §-a és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:519. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A panaszosok – jogi képviselőjük (dr. Tallér Péter, 2000 Szentendre, Rózsakert 2. fszt. 2.) útján – 2016. október 4-én az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz, melyben, illetve a 2017. január 12-én benyújtott indítvány-kiegészítésükben kérték a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 18.P.22.619/2013/34. számú ítélete, a Fővárosi Törvényszék 57.Pf.630.547/2015/5. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.III.21.923/2015/9. számú ítélete, továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 339. §-a és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 6:519. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az indítványozók a támadott ítéletek alapjául szolgáló polgári peres eljárás alperesei. A három panaszos egy szövetkezet igazgatóságának tagjaként pénzügyi piramisjátékot működtetett a szövetkezet keretében, illetve fedésében, melynek során közel négyezer kisbefektetőt károsítottak meg hamis ingatlan-befektetési ígérek révén. Az így megszerzett pénzt a maguk számára fektették be, illetve elsikkasztották, a pénz felhasználásával kapcsolatos elszámolási kötelezettségüknek nem tettek eleget, és az újonnan jövők befizetéseiből fedezték a szisztéma működtetését egészen addig, amíg az első szövetkezeti részjegyesek hozzá nem szerettek volna – a részjegy határidejének lejártakor – jutni a pénzükhöz, és ki nem derült, hogy arra a szövetkezet vagyonaiban nincs fedezet. Összesen több mint tízmilliárd forint vagyoni hátrányt okoztak, melynek a szövetkezet felszámolási eljárása során csak töredéke térült meg. A büntetőbíróság tőkebefektetési csalás, sikkasztás, hűtlen kezelés, valamint számvitel rendjének megsértése bűncselekményei miatt fegyházbüntetésre ítélte a panaszosokat, a polgári jogi kártérítési igényeket pedig egyéb törvényes útra utasította.
- [3] Ez utóbbi keretében indultak polgári kártérítési perek. A jelen panasz alapjául szolgáló ítéletek is egy ilyen perben születtek, amely eljárásban két károsult (illetve a másodiknak az özvegye mint örökös) felperesként kérte azon kár megtérítésére kötelezni a három vezető tisztségviselőt (az alpereseket), amely kár(rész) nem térült meg a szövetkezettel szembeni felszámolási eljárásban; lényegében az elszenvedett vagyoni hátrány és a felszámolás során ténylegesen megtérült vagy a jövőben megtérülő károk különbözetét kérték számukra megítélni.
- [4] Az eljáró bíróságok (mind az elsőfokú bíróság, mind a másodfokú bíróság, mind a felülvizsgálat keretében eljáró Kúria) jogértelmezése egyező és egyértelmű volt: a kártérítés jár a felperes károsultaknak. A három elítélt indítványozó arra hivatkozott, hogy ilyen kártérítés azért nem jár, mert közöttük és a károsultak között közvetlenül nem volt jogviszony, mivel mind a két fél csak a szövetkezettel állt kapcsolatban, tehát az alperes igazgatósági tagok is csak a szövetkezetnek felelnek, és a felperesek is csak a szövetkezettől igényelhetnek bármit. A bíróságok szerint azonban itt nem a szerződéses (kontraktuális) kárfelelősségről van szó, hanem, bűncselekménnyel okozott kár lévén, a szerződésen kívüli (deliktuális) felelősségről, vagyis arról, hogy „aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni”. Mivel itt mind a kár, mind a jogellenes magatartás, mind az ezek közötti okozati összefüggés, mind a felróhatóság (büntetőbíróság által jogerősen megállapítottan bűncselekmény elkövetése) fennáll, így a kártérítés az összes, az ügyben eljáró bíróság egyöntetű megítélése alapján jogszzerű.

- [5] A panaszosok az indítványukban kérték megállapítani elsődlegesen ezen ítéletek, másodlagosan pedig az ítéletek alapjául szolgáló, az ügyükben alkalmazott deliktuális kárfelelősségi formula, a régi Ptk. 339. §-a és az új Ptk. 6:519. §-a alaptörvény-ellenességét, illetve kérték azok megsemmisítését. Az eredeti indítványban foglalt érvelés szerint ezen ítéletek, valamint az azok alapjául szolgáló, megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések olyan széles mérlegelési jogot tesznek lehetővé a bíróságok számára, amely által – mint szerintük jelen ügyben is történt – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamisághoz tartozó jogbiztonság, konkrétan a normavilágosság és az ebből fakadó kiszámítható jogszolgáltatás követelménye sérül. Másrészt emiatt sérül az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése is, mivel ez a helyzet sérti a hatalommegosztás elvét is azáltal, hogy a bíróságok az indítványozók szerint az ilyen tág, bárhogyan értelmezhető jogszabályi rendelkezések látszólagos alkalmazása esetén valójában nem jogalkalmazást, hanem tiltott bírói jogalkotást végeznek. Az érvelés gyakorlatilag a bírósági döntések azon tartalmi kritikáját jelenti, miszerint a panaszok értelmezése alapján az ügyben eljáró bíróságok nem állapíthatták volna meg a panaszosok kártérítési felelősségét, az ilyen bírósági értelmezés ugyanis szerintük ellentétes a korábbi bírói gyakorlattal, amely csak közvetlen okozati összefüggés esetén ismerte el a kártérítési felelősséget (miközben a panaszosok szerint az általuk tanúsított, kétségtelenül bűncselekménynek minősülő magatartás csak közvetett módon hatott ki a károsultak szintén kétségtelenül bekövetkezett kárára), másrészt a bíróságok által alkalmazott értelmezés a jövőben abszurd következményekkel járna. Lényegileg a panaszosok a bírósági ítéletek indokolásának azon elemét támadják, miszerint a károkozó magatartás és a kár közötti, az általános deliktuális kárfelelősségi formula alkalmazásához szükséges okozati összefüggés fennáll.
- [6] A főtítkár a hiánypótlási felhívásában felhívta az indítványozók figyelmét arra, hogy „az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése sérelmére [...] történő hivatkozásnak az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – van helye. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján az Alaptörvény C) cikke sem minősül az Alaptörvényben biztosított és védett alapjognak, így arra alkotmányjogi panasz nem alapozható.” Ennek alapján a panaszosok indítványkiegészítésükben már arra hivatkoztak, hogy a sérelmezett bírósági döntések, illetve törvényi rendelkezések a törvény előtti egyenlőséget (Alaptörvény XV. cikk), valamint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot (Alaptörvény XXVIII. cikk) sértik. Ezzel kapcsolatban azonban semmilyen, a hivatkozott Alaptörvényben biztosított jogokkal összefüggésbe hozható, alkotmányjogilag releváns érvelést nem terjesztettek elő; érvelésük pusztán az eredeti indítványban megfogalmazott azon véleményüket tartalmazta, miszerint a bírók önkényes alapon dönthettek és döntöttek az ügyükben. Emellett hivatkoztak egy olyan másik, egyedi ügyben született bírósági döntésre is, mely szerintük azonos ténybeli és jogi alapokon ellentétes következtetést vont le.
- [7] 3. Az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásra alkalmatlan, ennek alapján nem fogadható be. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben, mely nem Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaz, az Alkotmánybíróság panaszindítványra kivételesen, csak akkor jár el, ha a sérelmezett bírói döntés vagy jogszabályi rendelkezés a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát vagy a kellő felkészülési idő követelményét sérti. Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése ugyancsak nem tartalmaz alaptörvényben biztosított jogot, az pusztán a hatalom megosztásának alkotmányos elvét rögzíti. Ennek alapján e két indítványi elem nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontjában, illetve 27. § a) pontjában előírt azon feltételnek, miszerint az alkotmányjogi panasznak „alaptörvényben biztosított jog” sérelmére kell hivatkoznia. Az Alaptörvény XV. és XXVIII. cikkei vonatkozásában pedig érdemi alkotmányjogi okfejtést a panasz nem tartalmaz, így nem tesz eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt formai feltételnek. Jelen esetben összességében megállapítható, hogy az indítványozó a bíróságok jogértelmezését támadja, érvelése pedig a bírósági döntések tartalmi kritikáját foglalja magában. A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése azonban a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés. Ugyancsak nem alkotmányossági kérdés, hogy a bíróságok hasonló ügyekben hasonló vagy eltérő döntéseket hoznak-e; a jogegység biztosítása ugyanis, ha annak szükségessége felmerül, a bíróságokra kötelező jogértelmezés keretében a Kúria feladata. Az Alkotmánybíróság továbbá már a 3325/2012. (XI. 12.) AB végzésben kifejtette, ezzel kapcsolatos gyakorlata pedig azóta is töretlen, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] [A]z Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi

panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.

- [8] 4. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 18.P.22.619/2013/34. számú ítélete, a Fővárosi Törvényszék 57.Pf.630.547/2015/5. számú ítélete, valamint a Kúria Pfv.III.21.923/2015/9. számú ítélete, továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 339. §-a és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:519. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. április 11.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1677/2016.

